

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kirkkolain 7 luvun 3 §:n ja 8 luvun 3 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kirkkolakia siten, että äänioikeusikäraja seurakuntavaaleissa laskettaisiin nykyisestä 18 vuodesta 16 vuoteen.

Laki on tarkoitettu tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2009.

PERUSTELUT

1 Nykytila ja ehdotetut muutokset

Seurakuntavaaleja koskevat kirkkolain (1054/1993) ja kirkon vaalijärjestyksen (1056/1993) periaatteet ja säännökset vastaavat kaikissa oleellisissa kohdissa soveltuvien osin kunnallisvaalien ja muidenkin yleisten vaalien periaatteita ja menettelyjä. Siten kirkkolain 8 luvun 3 §:n 1 momentissa säädetty äänioikeusikäraja on seurakuntavaaleissa kuten kirkkoherranvaalissakin sidottu samalla tavalla kuin muissa vaaleissa täysikäisyyteen eli 18 vuoden täyttämiseen viimeistään ensimmäisenä vaalipäivänä.

Valtiollisten ja kunnallisten vaalien sekä kansanäänestysten äänioikeusikäraja on nykyisin 18 vuotta. Perustuslain 14 §:n 1 momentissa säädetään valtiollisten vaalien ja kansanäänestysten äänioikeusikärajasta ja 2 momentissa kunnallisten vaalien ja kansanäänestysten ikärajasta. Vaalikelpoisuudesta eduskuntavaaleissa säädetään perustuslain 27 §:ssä, jossa vaalikelpoisuus sidotaan täysivaltaisuuteen. Kunnallisvaalien vaalikelpoisuusikärajan perustuslaki jättää tavallisella lailla säädettäväksi. Kuntalain (365/1995) mukaan se on nykyisin 18 vuotta. Perustuslain säännökset äänioikeus- ja vaalikelpoisuusikärajasta eivät koske kirkollisia vaaleja.

Evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntiin kuului vuoden 2007 lopussa 81,7 % väestöstä. Seurakuntien jäsenmäärän osuus koko väestöstä on ollut laskusuunnassa varsinkin suurimmissa kaupungeissa ja kunnissa. Kirkosta eroaminen on lisääntynyt selvästi viime vuosina. Vuonna 2007 kirkosta erosi 37 879 jäsentä ja siihen liittyi 10 474 uutta jäsentä. Esimerkiksi vuonna 2001 vastaavat luvut olivat 14 083 ja 10 608. Erityisesti nuorten eroaminen kirkosta on lisääntynyt viime vuosina.

Seurakuntavaalien äänestysaktiivisuus oli vuoden 2006 seurakuntavaaleissa 14,5 %, kun se vuoden 2002 vaaleissa oli 14 % ja vuoden 1998 vaaleissa 13,7 %. Äänestäjien ikäjakauma oli vuoden 2006 seurakuntavaaleissa erittäin epätasainen. Eri ikäryhmissä äänestysprosentti muodostui Kirkon tutkimuskeskuksen mukaan seuraavaksi: 18—24-vuotiaat 5 %, 25—34-vuotiaat 10 %, 35—49-vuotiaat 16 % ja yli 50-vuotiaat 70 %.

Rippikoulun käy Suomessa valtaosa ikäluokasta 15-vuotiaana (88,5 % vuonna 2007), jolloin heidät myös konfirmoidaan. Konfirmaatio on muun muassa kirkollisen vaalikelpoisuuden, mutta ei äänioikeuden edellytys. Nuoret ovat tässä iässä aktiivisimmin yhteydessä seurakunnan toimintaan ja he tuntevat

seurakunnan toiminta- ja hallintoperiaatteet ja myös niiden sisältöä. Mikäli todellisia vaikutusmahdollisuuksia ei välittömästi tämän jälkeen ole tarjolla, aiheutuu tästä kiinnostuksen ja aktiivisuuden merkittävä lasku ja suuntautuminen muualle.

Norjan, Tanskan ja Viron luterilaisissa kirkkoissa äänioikeusikäraja on 18 vuotta, Ruotsin kirkossa 16 vuotta. Saksan osavaltioiden luterilaisissa ja evankelisissa kirkkoissa, joita on 24, äänioikeusikäraja seurakuntavaaleissa on pääsääntöisesti 16 vuotta, eräissä kirkkoissa kuitenkin 14 vuotta. Kaikissa edellä mainituissa kirkkoissa vaalikelpoisuusikäraja on 18 vuotta.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kirkkolain 8 luvun 3 §:n 1 momenttia siten, että äänioikeusikäraja seurakuntavaaleissa lasketaan 18 vuodesta 16 vuoteen. Seurakuntavaaleissa valitaan jäsenet yksittäisen seurakunnan kirkkovaltuustoon ja seurakuntayhtymässä kunkin seurakunnan seurakuntaneuvostoon ja seurakuntayhtymän yhteiseen kirkkovaltuustoon.

Kuudentoista vuoden äänioikeusikäraja on myös yhteensopiva uskonnonvapauslain 3 §:n 3 momentin perusteella 15-vuotiaalle kuuluvan oikeuden kanssa liittyä itse uskonnolliseen yhdyskuntaan huoltajien suostumuksella. Nuorilla on rippikoulun jälkeen tuoretta ja riittävänä pidettävää tietämystä osallistua seurakunnan toimintaan ja hallintoon. Äänioikeus vahvistaisi nuorten sitoutumista seurakunnan jäsenyyteen jatkossakin. Samalla se antaisi nykyistä paremmat mahdollisuudet saada nuorennusta seurakuntien hallintoelimiin, joissa lähes kaksi kolmasosaa luottamushenkilöistä on yli 50-vuotiaita ja vain muutama prosentti alle 30-vuotiaita.

Kirkkoherranvaalissa äänioikeusikärajaa ei esitetä laskettavaksi, koska siinä käytetään suoraa ratkaisovaltaa viranhaltijan valitsemiseksi. Lisäksi kirkkoherranvaalin muuttaminen kirkkovaltuustossa tai seurakuntaneuvostossa tapahtuvaksi virkavalinnaksi on erikseen valmisteltavana kirkkohallituksessa kirkolliskokouksen toimeksiannon perusteella.

Äänioikeutetut seurakunnan jäsenet merkitään kirkon vaalijärjestyksen 2 luvun 16 §:n mukaisesti vaaliluetteloon. Seurakuntavaaleissa luetteloon merkittäisiin ne, jotka viimeistään ensimmäisenä vaalipäivänä täyt-

vät 16 vuotta ja kirkkoherravaaleissa vastaavasti ne, jotka täyttävät ensimmäisenä vaalipäivänä 18 vuotta. Molemmissa vaaleissa järjestetään vaalia edeltävällä viikolla ennakköäänestys. Nekin seurakunnan jäsenet, jotka saavuttavat äänioikeusiän vasta ensimmäisenä varsinaisena vaalipäivänä saivat äänestää jo ennakköäänestyksessä, koska heidät on merkitty seurakunnan vaaliluetteloon.

Seurakuntavaaleissa valitaan edustuksellisen demokratian periaatteiden mukaisesti luottamushenkilöt, jotka käyttävät varsinaista päätösvaltaa seurakunnassa vaalikauden aikana. Tämän johdosta vaalikelpoisuusiän tulee olla edelleen täysi-ikäisyysraja 18 vuotta nykykäytännön mukaisesti.

Vaalikelpoisuus seurakunnan luottamustoimiin on nykyisin sidottu äänioikeuteen. Kun äänioikeuden ja vaalikelpoisuuden ikäraajat esityksen mukaan eroaisivat toisistaan, on kirkkolain 7 luvun 3 §:n 1 momentin säännöstä vaalikelpoisuudesta muutettava, jotta vaalikelpoisuusikärajana säilyisi edelleen 18 vuotta. Momenttiin ehdotetaan otettavaksi myös täsmentävä säännös siitä, koska vaalikelpoisuusiän on täytyttävä, jotta henkilö olisi vaalikelpoinen.

2 Esityksen vaikutukset

Äänioikeusikärajan laskemisen 16 ikävuoteen arvioidaan lisäävän nuorten kirkollista äänestysaktiivisuutta ja vaikuttamista seurakuntien toiminnan ja hallinnon kehittämiseksi vastaamaan nykyistä paremmin myös nuorempien ikäluokkien omia tavoitteita ja tarpeita. Esityksen arvioidaan vaikuttavan siten, että kirkkovaltuustoihin ja seurakuntaneuvostoihin valitaan nykyistä enemmän nuoria jäseniä. Samalla tämän vaikutusmahdollisuuden ja sen käyttämisen arvioidaan lujittavan sitoutumista entistä myönteisemmin ja kiinteämmin kirkon jäsenyyteen, aktiiviseen toimintaan seurakunnassa ja seurakunnan tarjoamien palveluiden hyödyntämiseen myös opiskelun ja työn johdosta uudelle paikkakunnalle tapahtuvan muuton jälkeen. Tämän arvioidaan samalla tukevan nuoria kokonaisvaltaisesti nykyistä paremmin.

Esityksellä ei arvioida olevan merkittäviä taloudellisia vaikutuksia kirkollishallinnossa. Paremmen sitoutumisen seurakuntaan arvioi-

daan saattavan vaikuttaa vähentävästi kirkosta eroamiseen ja sitä kautta pitkällä tähtäimellä myönteisesti myös seurakuntien tulopohjaan.

3 Asian valmistelu

Esitys on kirkolliskokouksen ehdotuksen mukainen. Kirkolliskokous päätti täysistunnossaan marraskuussa 2006 edustaja-aloitteen pohjalta antaa kirkkohallituksen tehtäväksi valmistella säännösesityksen äänioikeusikärajan laskemiseksi 16 ikävuoteen seurakuntavaaleissa ja kirkkoherranvaalissa. Kirkolliskokous päätti ehdotuksen tekemisestä valtioneuvostolle marraskuussa 2007 kirkkohallituksen valmisteleman esityksen pohjalta. Esitys on viimeistelty opetusministeriössä.

Opetusministeriö ja oikeusministeriö ovat antaneet asiasta lausunnot.

4 Voimaantulo

Varsinaiset seurakuntavaalit pidetään joka neljäs vuosi. Edelliset vaalit olivat marras-

kuussa 2006 ja seuraavat ovat marraskuussa 2010. Kunta- ja palvelurakennemuutoksen johdosta lukuisissa seurakunnissa joudutaan samassa aikataulussa päättämään asianomaisia kuntia vastaavasti joko seurakuntien yhdistämisestä tai ainakin seurakuntayhtymän muodostamisesta saman kunnan alueelle. Näitä muutoksia tapahtuu tämän lisäksi kirkollishallinnon omien tarpeiden johdosta. Seurakuntajaotuksen muutoksen tai seurakuntayhtymän perustamisen taikka lakkauttamisen johdosta on pääsääntöisesti toimitettava ylimääräiset seurakuntavaalit. Tämän johdosta laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2009.

Voimaantulosäännöksessä ehdotetaan säädettäväksi, että lakia sovellettaisiin niihin seurakuntavaaleihin, joiden ensimmäinen vaalipäivä on aikaisintaan kolmen kuukauden kuluttua lain voimaantulosta. Tämä aika tarvitaan lainvoimaisen vaaliluettelon laatimiseksi ja muita vaalivalmisteluja varten.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki**kirkkolain 7 luvun 3 §:n ja 8 luvun 3 §:n muuttamisesta**

Kirkolliskokouksen ehdotuksen ja eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 26 päivänä marraskuuta 1993 annetun kirkkolain (1054/1993) 7 luvun 3 §:n 1 momentti ja 8 luvun 3 §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä on 8 luvun 3 §:n 1 momentti laissa 236/2006, seuraavasti:

7 luku

Yleisiä säännöksiä

3 §

Vaalikelpoisuus

Vaalikelpoinen seurakunnan luottamustoimeen on kristillisestä vakaumuksesta tunnettu 18 vuotta täyttänyt seurakunnan konfirmoitu jäsen, joka ei ole vajaavaltainen. Vaalikelpoisuusiän on täytyttävä seurakuntavaaleissa viimeistään ensimmäisenä vaalipäivänä ja muussa vaalissa viimeistään vaalin toimituspäivänä.

8 luku

Kirkkoherranvaali ja seurakuntavaalit

3 §

Äänioikeus

Seurakuntavaaleissa kaikilla viimeistään ensimmäisenä vaalipäivänä 16 vuotta täytäneillä ja kirkkoherranvaalissa vastaavasti 18 vuotta täytäneillä kirkon jäsenillä on yhtäläinen äänioikeus.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia sovelletaan niihin seurakuntavaaleihin, joiden ensimmäinen vaalipäivä on aikaisintaan kolmen kuukauden kuluttua lain voimaantulosta.

Helsingissä 6 päivänä kesäkuuta 2008

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Kulttuuri- ja urheiluministeri *Stefan Wallin*

*Liite
Rinnakkaisteksti*

Laki

kirkkolain 7 luvun 3 §:n ja 8 luvun 3 §:n muuttamisesta

Kirkolliskokouksen ehdotuksen ja eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 26 päivänä marraskuuta 1993 annetun kirkkolain (1054/1993) 7 luvun 3 §:n 1 momentti ja 8 luvun 3 §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä on 8 luvun 3 §:n 1 momentti laissa 236/2006, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7 luku

7 luku

Yleisiä säännöksiä

Yleisiä säännöksiä

3 §

3 §

Vaalikelpoisuus

Vaalikelpoisuus

Vaalikelpoinen seurakunnan luottamustoi-
miin on kristillisestä vakaumuksesta tunnettu
seurakunnan konfirmoitu jäsen,

1) jolla 8 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan
on äänioikeus samassa tai jossakin muussa
seurakunnassa; ja

2) joka ei ole holhouksen alainen.

Vaalikelpoinen seurakunnan luottamustoi-
meen on kristillisestä vakaumuksesta tunnet-
tu 18 vuotta täyttänyt seurakunnan konfir-
moitu jäsen, joka ei ole vajaavaltainen. Vaa-
likelpoisuusiän on täytyttävä seurakuntavaa-
leissa viimeistään ensimmäisenä vaalipäivä-
nä ja muussa vaalissa viimeistään vaalin
toimittamispäivänä.

8 luku

8 luku

Kirkkoherranvaali ja seurakuntavaalit

Kirkkoherranvaali ja seurakuntavaalit

3 §

3 §

Äänioikeus

Äänioikeus

Kaikilla viimeistään ensimmäisenä vaali-
päivänä 18 vuotta täyttäneillä kirkon jäsenillä
on vaaleissa yhtäläinen äänioikeus.

Seurakuntavaaleissa kaikilla viimeistään
ensimmäisenä vaalipäivänä 16 vuotta täyttä-
neillä ja kirkkoherranvaalissa vastaavasti 18
vuotta täyttäneillä kirkon jäsenillä on yhtä-
lainen äänioikeus.

6
Voimassa oleva laki

HE 77/2008 vp
Ehdotus

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .*

*Tätä lakia sovelletaan niihin seurakunta-
vaaleihin, joiden ensimmäinen vaalipäivä on
aikaisintaan kolmen kuukauden kuluttua lain
voimaantulosta.*
